

1. Možnosti pobytu cizinců na území ČR ve vztahu k přístupu na trh práce

Cizinec může na území ČR pobývat na základě:

1. Bezvízového pobytu – občané třetích států
2. Pobytové oprávnění vydané jiným státem schengenského prostoru – občané třetích států
3. Krátkodobého víza – občané třetích států
4. Dlouhodobého víza – občané třetích států
5. Povolení k dlouhodobému pobytu – občané třetích států
6. Osvědčení o registraci pobytu na území – občané EU, EHP a Švýcarska
7. Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana ČR, EU, EHP a Švýcarska
8. Pobytu britského občana pobývajícího v ČR před skončením přechodného období po brexitu a jeho rodinného příslušníka
9. Povolení k trvalému pobytu – občané třetích států, občané EU, EHP, Švýcarska, britští občané pobývající v ČR před skončením přechodného období po brexitu a rodinní příslušníci všech zmíněných občanů a občanů ČR
10. Mezinárodní ochrany

1. Bezvízový pobyt

Vztahuje se na občany třetích států uvedených v příloze II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 (tzv. bílý seznam EU), a dále na občany států, se kterými má ČR sjednání příslušnou bilaterální mezinárodní smlouvu.

Bezvízový pobyt cizince na území ČR **nesmí přesáhnout 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů** (bezprostředně předcházejícímu každému dni pobytu) a **neslouží k výdělečným účelům**. Bezvízový pobyt **může být podmíněn držením biometrického cestovního dokladu**. Cizinec nemůže na základě bezvízového styku pracovat na území ČR, jednalo by se o nelegální práci. **Nařízení vlády č. 215/2017 Sb.**, o stanovení výjimek z vízové povinnosti a z osvobození od vízové povinnosti, **vymezuje konkrétní případy činností (výjimky), které se pro tyto účely nepovažují za výdělečnou činnost**, takže je v rámci bezvízového pobytu lze vykonávat. Ve vztahu k zaměstnávání je relevantní především výjimka pro určité kategorie pracovníků, pokud výkon jejich činnosti na území České republiky nepřesáhne 7 po sobě jdoucích kalendářních dnů nebo celkem 30 dnů v kalendářním roce.

2. Pobytové oprávnění vydané jiným členským státem EU a schengenského prostoru

Občan třetího státu je oprávněn pobývat v ČR (a dalších státech schengenského prostoru) přímo na základě pobytového oprávnění vydaného jiným členským státem EU, který patří do

schengenského prostoru. Pobytovým oprávněním může být krátkodobé nebo dlouhodobé vízum, povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, udělená mezinárodní ochrana. Pobyt v ČR na takové pobytové oprávnění obecně **nesmí přesáhnout 90 dnů v období jakýchkoli 180 dnů** (bezprostředně předcházejícímu každému dni pobytu).

Některá pobytová oprávnění vydaná členskými státy na základě unijních směrnic, které zakotvují právo na tzv. dlouhodobou mobilitu v EU, umožňují i delší pobyt na území ČR bez nutnosti žádat o české pobytové oprávnění. (Např. roční pobyt jako v případě povolení k dlouhodobému pobytu udělené za účelem vědeckého výzkumu nebo studia).

Pobytového oprávnění vydané jiným členským státem **neopravňuje cizince k výkonu práce na území ČR**. Pro některé případy však může ze zákona o zaměstnanosti vyplývat výjimka – např. pro zaměstnance zahraničního zaměstnavatele usazeného jinde v EU, pokud jsou krátkodobě vysláni do ČR v rámci poskytování služeb.

3. Krátkodobé vízum (vízum k pobytu do 90 dnů)

Krátkodobá víza udělují **zastupitelské úřady ČR** (výjimečně i policie na hraničním přechodu) na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 (Vízový kodex) k pobytu do 90 dnů. Standardně jsou krátkodobá víza udělována s platností pro všechny státy schengenského prostoru.¹ Krátkodobá víza jsou kromě jiných účelů pobytu udělována i za účelem **zaměstnání nebo sezónního zaměstnání**, a to na základě povolení k zaměstnání, které vydává Úřad práce ČR. Povolení cizince opravňuje k výkonu zaměstnání, zatímco vízum cizince opravňuje k pobytu na území ČR (po dobu povoleného zaměstnání).

4. Dlouhodobé vízum (vízum k pobytu nad 90 dnů) &

5. Povolení k dlouhodobému pobytu

Dlouhodobá víza i povolení k dlouhodobému pobytu uděluje **Ministerstvo vnitra** na základě zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Opravňují cizince k pobytu **delšímu než 90 dnů**. Obecně platí, že dlouhodobého vízum lze udělit nejdéle na 1 rok, bez možnosti prodloužení doby platnosti nad tuto hranici, povolení k dlouhodobému pobytu lze obecně udělit na 2 roky, s možností opakovaného prodloužení. U víz i povolení k pobytu nicméně existuje řada výjimek v závislosti na účelu pobytu.²

¹ Územní platnost je vždy uvedena přímo v příslušné rubrice vízového štítku vylepeného v cestovním dokladu cizince.

² V případě dlouhodobého víza za účelem sezónního zaměstnání je maximální doba platnosti 9 měsíců. Platnost mimořádného pracovního víza nelze vůbec prodloužit. Kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance a kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu EU lze však prodloužit maximálně na dobu do 1 roku (je-li cizinec absolvent-stážista) nebo 3 let pobytu (je-li cizinec manažer a specialista) v celé EU.

Právní úprava některých účelů pobytu vychází z implementace unijní legislativy.

Účel pobytu	Směrnice
Duální zaměstnanecká karta	2024/1233 (dříve 2011/98/EU)
Modrá karta	2021/1883 (dříve 2009/50/ES)
Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance	2014/66/EU
Sezónní zaměstnání	2014/36/EU
Společné soužití rodiny	2003/86/ES
Studium	2016/801
Rezident jinde v EU	2003/109/ES
Vědecký výzkum	2016/801/EU

O **dlouhodobé vízum** se vždy žádá na **zastupitelském úřadu ČR v zahraničí**.³
O **povolení dlouhodobému pobytu** se v **některých případech** – v závislosti na účelu pobytu – žádá rovněž na **zastupitelském úřadu**, v **jiných případech až v rámci pobytu na území ČR**.

- U některých účelů pobytu je pro vstup na území ČR udělováno **pouze dlouhodobé vízum** a **navazující povolení k dlouhodobému pobytu nelze vydat**. [Sezónní zaměstnání, mimořádné pracovní vízum].
- U některých účelů pobytu platí, že **cizinec pro první vstup na území ČR žádá vždy nejprve o dlouhodobé vízum**, a následně pak **na území žádá o vydání navazujícího povolení k dlouhodobému pobytu**. [Podnikání, rodinný účel, „ostatní“ (zákonem nedefinované účely)].
- U jiných účelů pobytu platí, že **cizinec pro první vstup na území ČR žádá rovnou o povolení k dlouhodobému pobytu**. (Na území pak vstupuje jako držitel dlouhodobého tzv. **vstupního víza**, které slouží jen k tomu, aby si po příjezdu na území ČR převzal povolení k dlouhodobému pobytu (vízum typu D/VR)). [Zaměstnanecká karta, modrá karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance, vědecký výzkum, společné soužití rodiny, investování].
- U některých účelů pobytu jsou pro první vstup na území ČR možné **obě varianty** (tj. podání žádosti o dlouhodobé vízum i o povolení k dlouhodobému pobytu) [studium, vědecký výzkum], a to zejména pokud je žadatelem cizinec, který již pobývá v jiném členském státu EU na základě pobytového oprávnění vydaného tímto státem a využívá možnost **mobility v rámci EU**.⁴
- U některých účelů pobytu pak žádá cizinec o vydání dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu **výhradně na území ČR**. [Modrá karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu EU, dlouhodobě pobývací rezident v jiném státu EU, vědecký výzkum a společné soužití rodiny (s cizinci plnícími uvedené účely)].

³ Výjimkou je pouze dlouhodobé vízum za účelem strpění pobytu, o které se žádá pouze na území ČR.

⁴ Účely

Cizinec může v průběhu pobytu na území ČR účel svého pobytu za určitých podmínek změnit. Je-li držitelem dlouhodobého víza, účel pobytu změnit nemůže. Držitel dlouhodobého víza vydaného za jiným účelem však může v zákonem stanovených případech na území ČR požádat např. o zaměstnaneckou kartu, modrou kartu nebo jiné povolení k dlouhodobému pobytu. V rámci pobytu na povolení k dlouhodobému pobytu účel měnit lze, ale existují určitá omezení (např. na účel podnikání lze z jiného účelu přejít až po 5 letech, ze strpění pobytu nebo společného soužití rodiny lze na zaměstnaneckou kartu přejít až po 3 letech).

Vybrané účely pobytu:

a) Podnikání

Účel podnikání existuje ve dvou variantách. Buď je cizinec **osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)**, nebo je **účastníkem v právnické osobě**, např. jednatel společnosti. V případě, že chce na území ČR nad rámec podnikání i pracovat, **je povinen požádat Úřad práce ČR o povolení k zaměstnání.**⁵

b) Investování

Specifickým typem podnikání je **investování**, kdy cizinec hodlá na území ČR investovat minimálně 75 miliónů Kč a vytvořit nejméně 20 nových pracovních míst, k čemuž doloží podnikatelský plán Ministerstvu průmyslu a obchodu. I v tomto případě platí, že pro případné zaměstnání cizinec **musí mít povolení k zaměstnání od Úřadu práce ČR.**

c) Zaměstnání

K výkonu zaměstnání na území ČR slouží několik druhů pobytových oprávnění.

Dlouhodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání je vydáváno nejdéle na dobu 9 měsíců, bez možnosti prodloužení nad tuto hranici. Cizinec potřebuje **povolení k zaměstnání od Úřadu práce ČR.**

Mimořádné pracovní vízum je na rozdíl od jiných typů pobytových oprávnění vydáváno pouze tehdy, pokud jeho vydávání dočasně aktivuje **nařízení vlády**. Maximální doba platnosti víza činí 12 měsíců, bez možnosti prodloužení, a cizinec potřebuje **povolení k zaměstnání od Úřadu práce ČR.** Z tohoto víza není možné na území ČR podat žádost o vydání jiného typu pobytového oprávnění.

⁵ To neplatí, bude-li se jednat o podnikatele, který má volný přístup na trh práce dle § 98 zákona o zaměstnanosti (ZoZ), např. proto, že v ČR vystudoval akreditovanou SŠ nebo VŠ nebo je občanem státu, .

Zaměstnanecká karta je nejčastějším typem pobytu cizince za účelem zaměstnání. Je vydávána jako tzv. **duální** (slouží zároveň jako povolení k zaměstnání i pobytu) **nebo neduální** (slouží jen jako povolení k pobytu). **Duální a neduální forma zaměstnanecké karty však není rozlišena v průkazu (biometrické kartě).**

Duální zaměstnanecká karta je vždy vydávána na konkrétní volné pracovní místo z **centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty**. Karta opravňuje cizince k výkonu práce na pracovní pozici, pro kterou byla vydána.

Neduální zaměstnanecká karta je vydávána

- cizincům, kteří mají **volný přístup na trh práce** (podle § 98 zákona o zaměstnanosti) nebo
- cizincům, kteří mají vydané **povolení k zaměstnání** od Úřadu práce (nejčastěji zaměstnanci vyslaní do ČR k výkonu práce zaměstnavatelem usazeným mimo EU).

Chce-li držitel duální či neduální zaměstnanecké karty **změnit zaměstnání nebo mít další zaměstnání**, musí takovou změnu vždy **řádně oznámit Ministerstvu vnitra**.

Modrá karta je určena pro cizince, kteří mají vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání (pokud studium trvalo alespoň 3 roky), případě srovnatelnou praxi v oboru IT, a jejich mzda činí minimálně 1,5násobek průměrné hrubé roční mzdy (stanovené každoročně sdělením MPSV). Karta se vždy vydává volné pracovní místo uvedené v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli modré karty. Karta opravňuje cizince k výkonu práce na pracovní pozici, pro kterou byla vydána. Chce-li držitel modré karty **změnit zaměstnání**, musí takovou změnu vždy **řádně oznámit Ministerstvu vnitra**. V případě, že chce vykonávat další práci na jiné pozici, musí požádat o **povolení k zaměstnání**.

Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance slouží pro převedení (vyslání) cizince na pozici manažera, specialisty nebo zaměstnaného absolventa-stážisty, který je zaměstnancem nadnárodní společnosti ve třetí zemi do kapitálově propojené pobočky v ČR. V případě, že chce zaměstnanec vykonávat činnost u jiné společnosti, musí požádat o povolení k zaměstnání.

Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu EU slouží pro převedení (vyslání) cizince na pozici manažera, specialisty nebo zaměstnaného absolventa-stážisty z jiného členského státu EU, který mu vydal kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance, do ČR. Převod se uskutečňuje výhradně mezi kapitálově propojenými

pobočkami nadnárodní společnosti. V případě, že chce zaměstnanec vykonávat činnost u jiné společnosti, musí požádat o povolení k zaměstnání.⁶

d) Sloučení rodiny

V případě sloučení rodiny **je potřeba rozlišovat**

- dlouhodobé vízum a dlouhodobý pobyt za účelem rodinným a
- dlouhodobý pobyt za účelem společného soužití rodiny na území.

V případě, že je cizinec držitelem dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu za **účelem rodinným**, nemá cizinec **volný přístup na trh práce** a potřebuje **povolení od Úřadu práce ČR**, aby mohl pracovat. V případě dlouhodobého pobytu za **účelem společného soužití rodiny na území cizinec volný přístup na trh práce má**.

e) Studium

Pro účely volného přístupu na trh práce je rozhodujícím aspektem zejména, zdali se jedná o **akreditované vysokoškolské studium**, které lze považovat za „soustavnou přípravu na budoucí povolání“ podle § 5 zákona o zaměstnanosti. V těchto případech má cizinec **volný přístup na trh práce** dle § 98 zákona o zaměstnanosti.

f) Hledání zaměstnání nebo zahájení podnikatelské činnosti

Tento typ pobytu slouží pouze cizincům, kteří v ČR úspěšně dokončí vysokoškolské studium nebo vědecký výzkum a následně chtějí zahájit výdělečnou činnost. Povolení lze vydat až na dobu 9 měsíců. Pokud je povolení k dlouhodobému pobytu vydáváno cizinci, který v ČR **získal vysokoškolské vzdělání**, má **volný přístup na trh práce**. Pokud je vydáváno cizinci, který **dokončil vědecký výzkum**, **volný přístup na trh práce nemá**.

g) Strpění pobytu na území

Specifickým druhem pobytových oprávnění jsou dlouhodobé vízum a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území. Je nejčastěji udělováno v případech, kdy cizinec nesplňuje podmínky pro vydání nebo držení žádného jiného pobytového oprávnění, ale **ve vycestování z území ČR mu brání vážná překážka na nezávislá jeho vůli** (např. válečný konflikt v zemi původu, vážné zdravotní důvody). Držitel

⁶ To neplatí, je-li držitelem povolení k pobytu vnitropodnikově převedeného zaměstnance vydaného jiným členským státem EU a je vnitropodnikově převedený na území ČR na dobu nepřesahující 90 dnů v kterémkoliv období 180 dnů (v takovém případě má volný přístup na trh práce).

dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území potřebuje k výkonu práce **povolení k zaměstnání** od Úřadu práce.

h) Dlouhodobě pobývající rezident v jiném členském státu EU

Má-li cizinec přiznáno právní postavení rezidenta v jiném členském státě EU, **má volný přístup na trh práce**. Tento volný přístup na trh práce v ČR cizinec získává vydáním **povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu EU**.

i) Vědecký výzkum

Vykonává-li cizinec na území ČR vědeckou činnost ve veřejné výzkumné instituci nebo jiné výzkumné organizaci podle zvláštního zákona, **má volný přístup na trh práce**. Pro výkon jiné závislé činnosti by musel získat povolení k zaměstnání od Úřadu práce.

j) Ostatní

Do této kategorie se zahrnují další (výše neuvedené) účely pobytu. V praxi se často jedná o **studium v neakreditovaných vysokoškolských studijních programech, středoškolské nebo vyšší odborné studium či o vzdělávací aktivity jiného typu** (jazykové kurzy apod.). Dále jde o sportovní, kulturní a jiné účely. K výkonu zaměstnání na území ČR je v případě držitelů dlouhodobých víz nebo povolení k dlouhodobému pobytu za tímto účelem vyžadováno **povolení k zaměstnání**. Pokud však jejich vzdělávací aktivita splňuje definici **soustavné přípravy na budoucí povolání** podle zákona o zaměstnanosti – např. denní středoškolské či vyšší odborné studium – mají **volný přístup na trh práce**.

Následující tabulka přehledně znázorňuje jednotlivé účely pobytu a přístup cizince na trh:

Účel pobytu		Přístup na trh práce
Podnikání	OSVČ	povolovaný
	Účast v právnické osobě	povolovaný
Investování		povolovaný
Zaměstnání	Sezónní zaměstnání	povolovaný
	Mimořádné pracovní vízum	povolovaný
	Zaměstnanecká karta (duální & neduální)	povolovaný nebo volný
	Modrá karta	povolovaný

	Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance	povolovaný
	Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu EU	povolovaný
Sloučení rodiny	Rodinný	povolovaný
	Společné soužití rodiny	volný
Studium		volný
		volný
Hledání zaměstnání nebo zahájení podnikatelské činnosti		povolovaný nebo volný
Strpění pobytu		povolovaný
Rezident jinde v EU		volný
Vědecký výzkum		volný
Ostatní		povolovaný nebo volný

6. Osvědčení o registraci – přechodný pobyt občana EU/EHP a Švýcarska

Občan EU/EHP a Švýcarska má vždy **volný přístup na trh práce**.

7. Povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana ČR, EU/EHP a Švýcarska

Rodinný příslušník občana ČR, EU/EHP a Švýcarska má vždy **volný přístup na trh práce**.

Cizinec, který **podal žádost o povolení k přechodnému pobytu**, má již ode dne podání žádosti po dobu probíhajícího řízení o této žádosti **volný přístup na trh práce**. Nebude-li ovšem žádosti vyhověno, rodinný příslušník volný přístup na trh práce ztrácí. Obdobně má po dobu probíhajícího řízení volný přístup na trh práce i **cizinec, který přestane být rodinným příslušníkem ČR, EU/EHP a Švýcarska**, Ministerstvo vnitra mu ukončí přechodný pobyt a on využije zákonnou možnost požádat následně o povolení k dlouhodobému pobytu. Fikce pobytu po dobu řízení je Ministerstvem vnitra v obou případech osvědčována formou štítku vylepeného v cestovním dokladu cizince.

8. Pobyt britského občana pobývajícího v ČR před skončením přechodného období po brexitu a jeho rodinného příslušníka

Britský občan, který na území pobýval před skončením přechodného období po brexitu (tj. před 1. 1. 2021), má podle tzv. Výstupové dohody mezi Velkou Británií a EU nadále **rozsah práv a povinností odpovídající statusu občana EU**. Má proto **volný přístup na trh práce**.⁷ Totéž platí o jeho rodinném příslušníkovi.

9. Trvalý pobyt

Pobytoým oprávněním, které cizinci přiznává největší rozsah práv, je trvalý pobyt. V případě trvalého pobytu mají držitelé tohoto oprávnění **volný přístup na trh práce**.

10. Mezinárodní ochrana

Mezinárodní ochrana se uděluje formou **azylu** (na neomezenou dobu bez nutnosti prodloužení) nebo **doplňkové ochrany** (ne omezenou dobu s možností prodloužení). Držitelé azylu i doplňkové ochrany mají **volný přístup na trh práce**.

⁷ Výjimky platí pouze pro některé kategorie osob, např. vyslané pracovníky.